

Rapport

I&O-zetelpeiling mei 2021

I&O-zetelpeiling mei 2021

Colofon

Mei-peiling I&O Research

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2021/109

Datum

mei 2021

Auteurs

Wietse van Engeland
Peter Kanne

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron (I&O Research) duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

CDA en D66 geraakt door formatieperikelen	4
1 Verlies voor CDA en D66	8
1.1 Zetelpeiling: CDA en D66 leveren in, PvdA en Volt groeien	8
1.2 Switchgedrag sinds Tweede Kamerverkiezingen	9
1.3 Partij van tweede (of derde) voorkeur	10
1.4 Redenen waarom kiezers van mening zijn veranderd	11
2 Issues	14
2.1 Belangrijkste thema's voor de verkiezingen	14
3 Tevredenheid met het kabinet	16
3.1 Aandeel tevreden en ontevreden Nederlanders vrijwel gelijk	16
3.2 Tevredenheid vooral afgenomen onder kiezers van coalitiepartijen	17
4 Leiders	18
4.1 Waardering van kiezers voor Hoekstra en Kaag afgenomen	19
4.2 Waardering voor Hoekstra ook onder CDA-kiezers afgenomen	20
4.3 Meest "betrouwbaar als premier": Hoekstra en Segers leveren in	21
5 Onderzoeksverantwoording	22

CDA en D66 verliezen door formatieperikelen

I&O-zetelpeiling: CDA en D66 leveren in, PvdA en Volt groeien

In de meest recente I&O-zetelpeiling – die liep van vrijdag 30 april tot maandagmiddag 3 mei – is de VVD nog steeds de grootste partij met 34 zetels. D66 blijft de tweede partij met 23 zetels, maar verliest ten opzichte van april drie zetels. Het CDA levert ten opzichte van april vier zetels in en komt op 10 zetels. De PvdA en Volt winnen elk twee zetels en komen uit op respectievelijk 10 en 6 virtuele zetels. Alle andere verschuivingen zijn niet significant ten opzichte van april.

Tabel 0.1 – I&O-zetelpeiling

“Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen (n=1.914)

	UITSLAG	PEILING		+/-	
	TK21	12 april 21	3 mei 21	t.o.v. 12 april	t.o.v. TK21
VVD	34	34	34	0	0
D66	24	26	23	-3	-1
PVV	17	15	15	0	-2
CDA	15	14	10	-4	-5
SP	9	10	10	0	+1
PvdA	9	8	10	+2	+1
GroenLinks	8	6	7	+1	-1
FvD	8	7	7	0	-1
PvdD	6	6	7	+1	+1
ChristenUnie	5	5	5	0	0
Volt	3	4	6	+2	+3
JA21	3	6	6	0	+3
SGP	3	3	3	0	0
DENK	3	3	3	0	0
50Plus	1	1	1	0	0
BBB	1	1	2	+1	+1
BIJ1	1	1	1	0	0

Bron: I&O Research, mei 2021

Waarom verliest het CDA zetels?

Het CDA verliest vooral kiezers aan VVD, D66 en JA21. De toeslagenaffaire, de kabinetsformatie en de daaruit voortkomende onthullingen, met name de manier waarop Pieter Omtzigt werd behandeld, zijn voor voormalig CDA-kiezers aanleiding om niet meer op het CDA te stemmen. Deze kiezers hebben de indruk dat er (teveel) onenigheid binnen het CDA is en lijken hun vertrouwen in Wopke Hoekstra als politiek leider verloren te zijn.

Waarom verliest D66 zetels?

D66 verliest in de zetelpeiling drie zetels, vooral aan PvdA, Volt en GroenLinks. Een deel van de voormalig D66-kiezers geeft aan dat hun D66-stem een strategische stem was: een andere partij stond (staat) dichterbij hun eigenlijke standpunten, maar half maart koos men voor D66 om deze partij een betere positie in de formatie te geven.

Andere kiezers die niet weer op D66 zouden stemmen, noemen de manier waarop D66 (ook) betrokken was bij de toeslagenaffaire als reden om niet meer op D66 te stemmen. Ook spreekt D66 zich volgens sommige kiezers onvoldoende uit tegen Mark Rutte en de huidige bestuurscultuur.

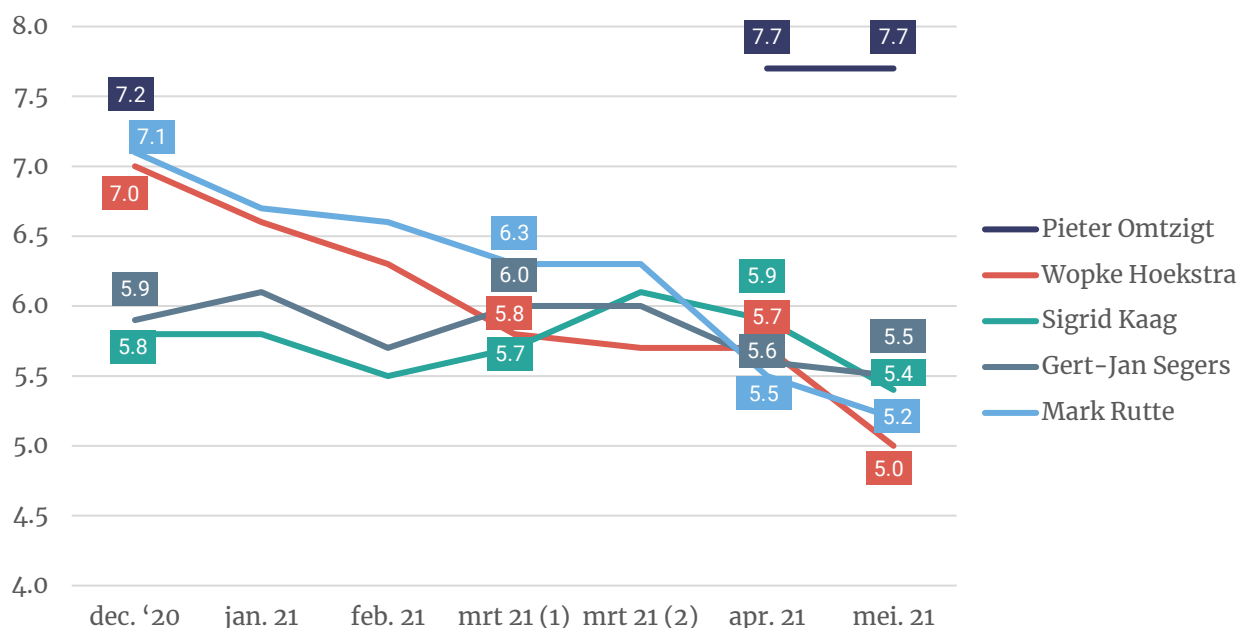
Waardering van kiezers voor Hoekstra en Kaag afgenomen

De leiders van de oude, grotere partijen worden lager gewaardeerd dan voor de verkiezingen, terwijl we voor de leiders van de nieuwe en/of kleinere partijen toegenomen of stabiele waarderingen zien. Zo is nieuwkomer Laurens Dassen met een 6,3 de hoogst gewaardeerde fractievoorzitter en is men Caroline van der Plas duidelijk meer gaan waarderen (van een 4,7 in april naar 5,1).

Net als in april wordt Pieter Omtzigt door kiezers met afstand het meest gewaardeerd. De waardering van kiezers voor Wopke Hoekstra en Sigrid Kaag nam af: waar Hoekstra in april gemiddeld een 5,7 kreeg is dat nu een 5,0. Sigrid Kaag krijgt van kiezers gemiddeld een 5,4, in april was dit nog een 5,9. De waardering van kiezers voor Rutte nam iets af (van 5,5 naar 5,2).

Figuur 0.1 – Waarderingscijfers voor politici in het afgelopen jaar

Basis: Nederlanders die bekend zijn met de betreffende politici

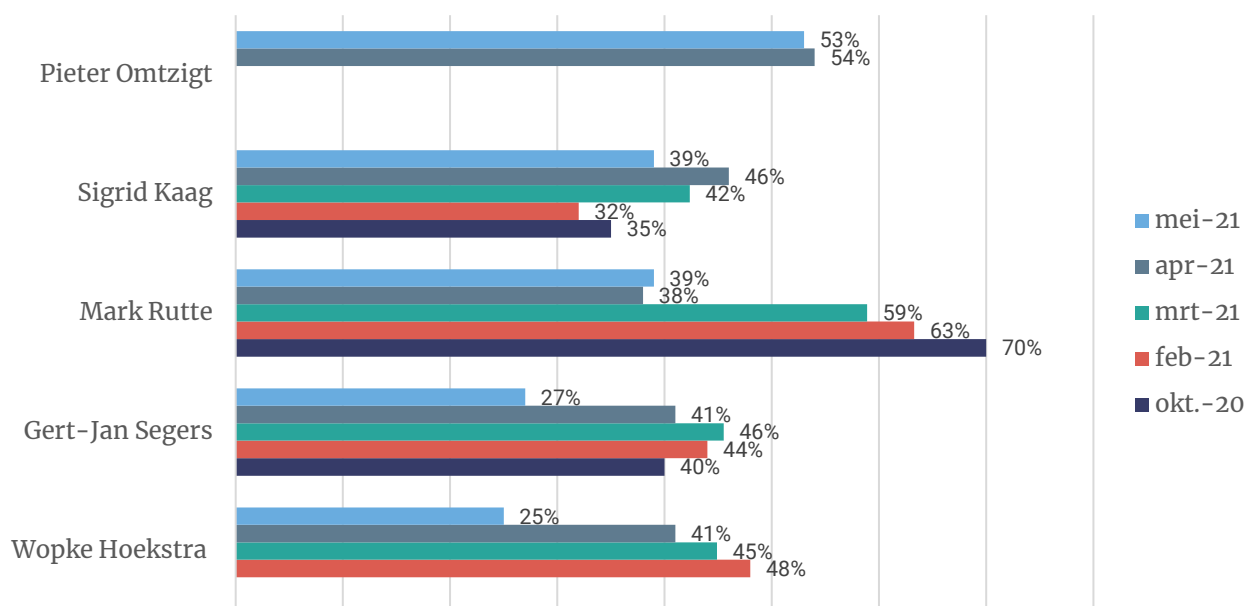

Hoekstra, Segers en Kaag nu minder “betrouwbaar als premier” gezien

De betrouwbaarheid van Wopke Hoekstra en Gert-Jan Segers als premier nam in de ogen van kiezers (ten opzichte van april) flink af. In april vond 41 procent van de kiezers hen betrouwbaar als minister-president, nu is dat nog 27 procent (Segers) en 25 procent (Hoekstra). Ook Sigrid Kaag wordt door minder kiezers betrouwbaar gevonden dan in april, maar de afname is minder sterk (van 46% naar 39%).

De scores voor Mark Rutte op dit punt zijn nagenoeg onveranderd, al is het aandeel dat hem “betrouwbaar als minister-president” vindt – met 39 procent – nog steeds beduidend lager dan zijn scores in maart (59%) of oktober vorig jaar (70%).

Figuur 0.2 - “Zou betrouwbaar zijn als minister-president” (%volledig of grotendeels van toepassing)

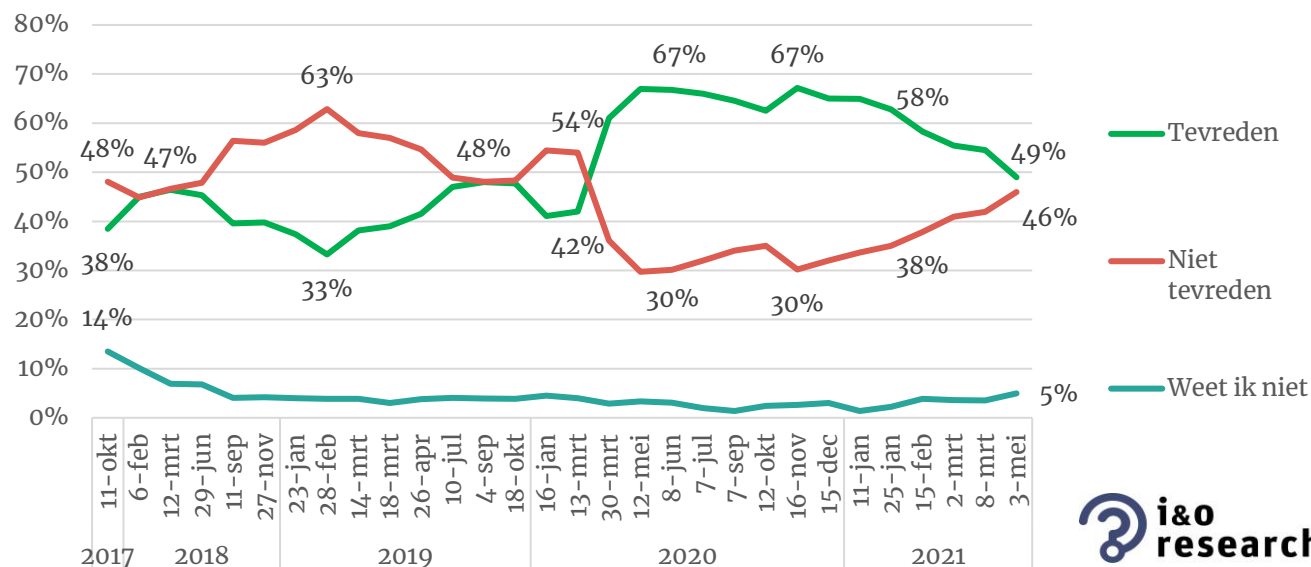
Tevredenheid met het kabinet

De tevredenheid met het (inmiddels demissionaire) kabinet neemt sinds november vorig jaar gestaag af: toen was 67 procent nog tevreden met het kabinet Rutte-III, inmiddels is dat nog 49 procent. Inmiddels zijn ruim vier op de tien Nederlanders ontevreden met het kabinet (46%). In november van vorig jaar was dit nog 30 procent.

Ten opzichte van maart zien we onder kiezers van VVD, D66, CDA en ChristenUnie een grote afname in de tevredenheid met het (demissionaire) kabinet. Een meerderheid van deze kiezersgroepen is nog steeds tevreden met het kabinet, maar deze kiezers zijn niet meer zo uitgesproken tevreden als in maart. Niet geheel verwonderlijk, aangezien er tussen begin maart en mei verkiezingen plaatsvonden: kiezers hadden een nieuw kabinet voor ogen (daar is nu nog geen zicht op).

Figuur 0.3 – Tevredenheid met kabinet

“Hoe tevreden of ontevreden bent u in het algemeen met het – nu afgetreden – kabinet-Rutte III, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?” Basis: totale steekproef (N=2.080)

Bron: I&O Research, mei 2021

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 30 april tot maandag 3 mei 2021.

Er werkten in totaal 2.080 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek.

Het grootste deel hiervan (1.919) is afkomstig uit het I&O Research Panel en 161 respondenten vulden de vragenlijst in via het panel van PanelClix.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

1 Verlies voor CDA en D66

1.1 Zetelpeiling: CDA en D66 leveren in, PvdA en Volt groeien

In de meest recente I&O-zetelpeiling – die liep van vrijdag 30 april tot maandagmiddag 3 mei – is de VVD nog steeds (en onveranderd) de grootste partij met 34 zetels.

D66 blijft de tweede partij met 23 zetels, maar verliest ten opzichte van april drie zetels (vooral aan PvdA, Volt en GroenLinks).

Ook het CDA levert ten opzichte van april in en komt uit op 10 zetels (-4). Deze stemmen gaan vooral naar VVD, D66 en JA21.

De PvdA en Volt winnen elk twee zetels en komen uit op respectievelijk 10 en 6 virtuele zetels. Alle andere verschuivingen zijn niet significant t.o.v. april.

Tabel 1.1 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 3 mei

“Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen (n=1.914).

	ZETELS				PERCENTAGES			
	Uitslag	Peiling		+/-	Uitslag	Peiling		Marge
	TK21	12 apr. 21	3 mei 2021	t.o.v. april	TK2021	12 apr. 21	3 mei 2021	
VVD	34	34	34	0	21,9	21,6	21,5	(19.5; 23.5)
D66	24	26	23	-3	15,0	16,5	14,3	(12.6; 16)
PVV	17	15	15	0	10,8	9,5	9,9	(8.5; 11.3)
CDA	15	14	10	-4	9,5	8,8	6,4	(5.2; 7.6)
SP	9	10	10	0	6,0	6,4	6,5	(5.3; 7.7)
PvdA	9	8	10	+2	5,7	5,3	6,4	(5.2; 7.6)
GL	8	6	7	+1	5,2	4,2	5,0	(4; 6)
FvD	8	7	7	0	5,0	4,7	5,0	(4; 6)
PvdD	6	6	7	+1	3,8	4,3	4,4	(3.4; 5.4)
CU	5	5	5	0	3,4	3,4	3,5	(2.6; 4.4)
Volt	3	4	6	+2	2,4	3,0	3,9	(3; 4.8)
JA21	3	6	6	0	2,4	3,8	3,8	(2.9; 4.7)
SGP	3	3	3	0	2,1	2,1	2,0	(1.5; 2.9)
DENK	3	3	3	0	2,0	1,9	2,2	(1.5; 2.9)
50Plus	1	1	1	0	1,0	0,8	0,7	(0.3; 1.1)
BBB	1	1	2	+1	1,0	1,0	1,8	(1.2; 2.4)
BIJ1	1	1	1	0	0,8	1,1	1,3	(0.8; 1.8)
Anders ¹	0	0	0	0	2,0	1,5	1,1	(0.6; 1.6)
Totaal	150	150	150		100	100	100	

¹ Geen van de overige partijen komt boven de kiesdrempel uit.

1.2 Switchgedrag sinds Tweede Kamerverkiezingen

Van de kiezers zou over het algemeen tussen de 75- en 85 procent weer op de partij stemmen als de partij waarop ze ook bij de Tweede Kamerverkiezingen stemden.

Opvallende uitzondering hierop is het CDA: slechts 56 procent van de kiezers die in maart op het CDA stemden zou dit nu weer doen. Het CDA verliest kiezers aan VVD, D66 en JA21.

D66-kiezers van 17 maart wijken uit naar PvdA, Volt en GroenLinks.

Tabel 1.2 – Switchgedrag ten opzichte van Tweede Kamerverkiezingen² (in procenten)

Stem- intentie 3 mei ↓	Totaal	Stemgedrag TK21												
		VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	FvD	PvdD	CU	Volt	JA21	SGP
VVD	19	80	1	5	9	2	1				6		6	6
D66	13	3	73	1	5		1	5		2		5		
PVV	9	0	1	74		2	2		5					
CDA	6	1	0	2	56						2			
SP	6		1	3	1	83	2	3			1			3
PvdA	6	0	5	1	2	1	76	3			1			
GL	4	0	3			1	1	72		1		1		
FvD	4			2		1			86					
PvdD	4	1	1		1			2		83				
CU	3	0	1	1	2		2				74			4
Volt	3	0	4		1	1	1	2				90	2	
JA21	3	2		4	4	1	1						85	
SGP	2			1							3			85
DENK	2		0							1				
50Plus	1	0	0								1			
BBB	2	1		2	1				2				4	
BIJ1	1		0				1	1		5				
Weet niet	11				1			1						
Overig	1	1	2				2		7					
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: I&O Research 3 mei 2021

² Partijen met minder dan 30 respondenten zijn niet weergegeven in de tabel (DENK, 50Plus, BBB en BIJ1).

1.3 Partij van tweede (of derde) voorkeur

Een kwart van de kiezers met een eerste voorkeurspartij zegt dat hun keuze vaststaat. Zij overwegen geen andere partij om op te stemmen.

Vier op de tien van de huidige VVD-kiezers zeggen dat hun keuze vaststaat. Dat is het hoogste percentage van alle partijen maar wel een afname ten opzichte van april (toen was dit 50%). Ook SGP-kiezers (43%) zijn traditioneel relatief zeker van hun stem. Bij andere partijen is de onzekerheid groter. Met name kiezers van GroenLinks, Volt en JA21 twijfelen tussen meerdere partijen.

Tabel 1.3 - Andere partijen die worden overwogen

“Zijn er andere partijen die voor u in aanmerking komen om op te stemmen?” (in procenten)³

Basis: heeft eerste voorkeur (n=1.684).

	Huidige stemvoorkeur													
	Totaal	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	FvD	PvdD	CU	Volt	JA21	SGP
Keuze staat vast	27	43	21	23	29	29	21	15	23	20	37	19	14	43
VVD	6	0	19	1	23	2	2	2	2	3	5	8	19	0
D66	12	15	0	1	15	12	23	32	1	14	8	48	4	0
PVV	6	5	1	0	6	7	1	1	43	0	0	0	49	3
CDA	7	15	8	2	0	2	3	2	0	1	17	2	12	12
SP	6	2	8	9	2	0	17	15	4	13	6	4	8	0
PvdA	9	3	22	3	5	23	0	27	2	14	5	19	3	0
GL	11	0	25	1	1	19	35	0	0	28	5	26	0	0
FvD	5	1	0	29	3	2	0	1	0	0	1	0	30	3
PvdD	7	1	6	7	2	12	13	29	7	0	6	14	3	0
CU	4	4	2	0	21	2	4	1	0	3	0	6	2	49
Volt	10	7	26	5	4	4	20	19	3	11	6	0	1	0
JA21	6	9	0	22	5	2	0	0	17	3	6	1	0	2
SGP	1	1	0	3	2	3	0	0	5	0	12	0	0	0
DENK	1	0	0	1	0	2	3	0	0	1	1	0	1	0
50Plus	1	2	0	2	2	1	1	4	0	2	0	0	1	0
BBB	4	2	1	14	4	5	2	0	12	1	1	2	15	3
BIJ1	2	0	1	1	0	1	2	12	0	7	0	4	0	0
Andere	1	0	1	0	0	1	1	1	2	1	0	2	0	0
Weet ik (nog) niet	9	9	6	9	6	6	6	8	9	14	8	8	11	3
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Partijen waarop minimaal 10 procent van een kiezersgroep overweegt te stemmen, zijn groen gemarkeerd.

Bron: I&O Research 3 mei 2021

³ Partijen met minder dan 30 respondenten zijn niet weergegeven in de tabel (DENK, 50Plus, BBB en BIJ1).

1.4 Redenen waarom kiezers van mening zijn veranderd

Waarom verliest het CDA zetels?

Het CDA verliest vooral kiezers aan VVD, D66 en JA21. De toeslagenaffaire, de formatie en de daaruit voortkomende onthullingen, met name de manier waarop Pieter Omtzigt werd behandeld, zijn voor voormalig CDA-kiezers aanleiding om niet meer op het CDA te stemmen. Deze kiezers hebben de indruk dat er (teveel) onenigheid binnen het CDA is en lijken hun vertrouwen in Wopke Hoekstra als politiek leider verloren te zijn.

Zou nu stemmen ↓	Uitleg waarom men niet meer op CDA zou stemmen
VVD	De gang van zaken rond de kinderopvangtoeslag, beter gedaan door VVD, minder goed gedaan door CDA
VVD	Tonen toch wat meer leiderschap
JA21	Het strengere immigratiebeleid van JA21 en nieuw elan van de volksvertegenwoordigers Het gedoe rond onze beste volksvertegenwoordiger ooit bij het CDA
JA21	Het CDA laat Omtzigt vallen. Zie de notulen
JA21	De hele toeslagen geschiedenis en het goed praten van alles. Het ontkennen van hetgeen er is gezegd.
JA21	Het gedrag van politici, uit de coalitie, is zo intens triest en negatief. Als uit een paar notulen al dit blijkt, hoe zou het zijn indien we alle notulen konden lezen. Het CDA laat zijn beste kamerlid vallen als een baksteen. Ja21 is duidelijker en zal zeker transparanter en realistischer zijn en een ander bestuursgedrag vertonen.
D66	Onrust in de partij. En ik heb op het CDA met voorkeursstem Omtzigt. En hij is nu niet fysiek in staat deel te nemen aan de 2e kamer. Dat zorgt er voor dat ik twijfels heb over het CDA
BBB	Ik voel me echt bedonderd door de partijen die het nu voor t zeggen hebben en voel met Pieter Omtzigt mee
Weet ik (nog) niet	Het CDA heeft veel interne problemen en lijkt niet echt een koers te hebben op dit moment. Voornamelijk doordat de situatie rondom Omtzigt nog niet goed is opgelost door Hoekstra.
Weet ik (nog) niet	het rumoer binnen de partij, niet overtuigd van Hoekstra. Wel fan van Omtzigt.
Weet ik (nog) niet	Er is in die partij nu veel geharrewar. Ik moet eerst nog maar eens zien of Hoekstra en Omtzigt in de komende tijd nog wel door één deur kunnen. Met alle diversiteit moet er toch wel een duidelijke lijn in die partij zichtbaar zijn. Ik wacht de ontwikkelingen af.
Weet ik (nog) niet	Ik had veel vertrouwen in Hoekstra maar dat is beschaamd.
CU	Er is teveel gedoe bij het CDA, ik hoopte met Wopke Hoekstra dat het over zou zijn.....ziet er niet naar uit.
CU	ChristenUnie is betrouwbaarder dan het CDA
CU	ChristenUnie is een christelijke partij. Ze weten waar ze voor staan. Het gedoe met Pieter Omtzigt bij het CDA.
Weet ik (nog) niet	Omdat het momenteel een chaos is in elke partij en met alles wat zich afspeelt rondom de toeslagaffaire en de formatie.
Weet ik (nog) niet	Er is geen nog te vertrouwen bewindspersoon aan te wijzen op dit moment. Het gaat ook niet om welke partij je kiest, want de kiezer wordt telkens weer bedrogen.
Weet ik (nog) niet	Gerommel in de partij en een zekere onwaarachtigheid bij dhr, Hoekstra i.v.m. kwestie hr. Omtzigt

Waarom verliest D66 zetels?

D66 verliest in de zetelpeiling drie zetels, vooral aan PvdA, Volt en GroenLinks.

Een deel van de voormalig D66-kiezers geeft aan dat hun D66-stem een strategische stem was: een andere partij stond (staat) dichterbij hun eigenlijke standpunten, maar half maart koos men voor D66 om deze partij een betere positie in de formatie te geven.

Andere kiezers die niet weer op D66 zouden stemmen, noemen de manier waarop D66 (ook) betrokken was bij de toeslagenaffaire als reden om niet meer op D66 te stemmen. Ook spreekt D66 zich volgens sommige kiezers onvoldoende uit tegen Mark Rutte en de huidige bestuurscultuur.

Zou nu stemmen ↓	Uitleg waarom men niet meer op D66 zou stemmen
PvdA	Ik was er toen van overtuigd dat het beter was om D66 groter te maken, strategische stem. Maar toen wist ik nog niet wat ik nu na al het geharrewar wist
PvdA	D66 had duidelijk moeten maken NIET verder te willen met Mark Rutte als premier. Dit heeft de PvdA wel gedaan. De PvdA heeft veel gelijkenis met de linkse ideeën van D66 vandaar mijn keuze.
PvdA	de keus voor D66 was een strategische om mw. Kaag in het zadel te helpen. Dat is gelukt, nu kan ik terug naar de PvdA om inhoudelijke redenen. Socialer partijprogramma
PvdA	De manier waarop de regeringspartijen, dus ook D66, omgaan met de huidige bestuurscrisis zijn voor mij reden om te twijfelen aan mijn keuze. De PvdA was tot nu toe altijd de partij waarop ik stemde.
PvdA	Had strategisch gestemd maar standpunten pvda en anderen spreken misschien meer aan
Volt	In maart twijfelde ik al tussen D66 en volt, maar D66 zat al in de kamer en volt was een nieuwe partij. Beide partijen hebben redelijk dezelfde standpunten en omdat D66 nu wat minder sterk staat door de situatie van de kabinetsformatie
Volt	dat heeft te maken met al dat gedoe rondom de kindertoeslag affaire. Volt = jong, dynamisch, Europa. D66 = teleurstellend tot nu toe
Volt	Volt is (hopelijk) een echt progressieve partij. In de laatste weken is duidelijk geworden dat D66 te veel deel uitmaakt van de hopeloos verouderde bestuurscultuur in Den Haag.
Volt	Volt is een nieuwe frisse wind in de kamer wat mij goed bevalt. D66 lijkt wel te willen veranderen maar is toch al echt meer een onderdeel geworden van het systeem.
Volt	Ik verwacht, denk, hoop dat als Volt voldoende groeit zij invloed kunnen uitoefenen op de huidige politiek. De betrokkenheid van D66 bij de huidige chaos in onze politiek.
GroenLinks	Ik heb op d66 gestemd om zo tot een grotere partij te komen waar ik grotendeels achter sta. Maar eigenlijk stem ik liever meer links.
GroenLinks	Wat Jesse Klaver zegt. Ik stemde altijd GroenLinks maar door de opkomst van Sigrid Kaag stemde ik met mijn vriend mee op D66. Ik merk haar nu niet meer zo duidelijk op.
GroenLinks	Kaag met de notulenkwestie is slecht voor mijn vertrouwen in D66 en GroenLinks was mijn 2e partij.
GroenLinks	D66 leider blijkt net zo hard mee met leugen en bedrog en het onbetrouwbaar zijn van diegenen die ons land moeten besturen, waar de burger vertrouwen in had!
Weet ik (nog) niet	Een van de redenen om op D66 te stemmen was dat ik hoopte op een snelle formatie aangezien ik denk dat in deze tijden van crisis we geen tijd willen verspillen aan formeren. Dat blijkt niet te lukken.

Weet ik De hele affaires omtrent de notulen van de ministerraad en de functie elders geven geen fraai
(nog) niet beeld van de gevestigde politiek. Vraag is in hoeverre er daadwerkelijk betere tijden komen/de
cultuur verandert binnen het politieke bestel.

Weet ik Weet nog niet hoe formatie verloopt en hoe ze het gaan doen
(nog) niet

Weet ik de toeslagen affaire en de gehele houding van het demissionaire kabinet daarover.
(nog) niet

2 Issues

2.1 Belangrijkste thema's voor de verkiezingen

Net als in maart zijn normen en waarden, de gezondheidszorg, duurzaamheid en de woningmarkt de onderwerpen die het vaakst belangrijk zijn voor kiezers bij hun partijkeuze. De gezondheidszorg wordt vergeleken met maart wat minder vaak genoemd, normen en waarden vaker. Het onderwerp *Inspraak en democratie* is voor meer kiezers een rol in hun partijkeuze gaan spelen. Waar in maart dit onderwerp voor 15 procent van de kiezers een belangrijke rol speelde bij hun partijkeuze, is dat nu 24 procent. Dit onderwerp is met name belangrijk voor kiezers van FvD, SP en D66 (zie tabel 2.2).

Tabel 2.1 - Belangrijkste onderwerpen bij de volgende Tweede Kamerverkiezingen

“Welke van onderstaande onderwerpen spelen een belangrijke rol bij uw partijkeuze?”

Basis: heeft eerste voorkeur (n=1.684).

	mrt-21	mei-21	verschil
Normen en waarden	34%	39%	5%
Gezondheidszorg	40%	36%	-4%
Duurzaamheid / klimaat / milieu	34%	34%	-1%
Woningmarkt / betaalbare woningen / huren	35%	32%	-3%
Europese Unie	25%	30%	4%
Economie	27%	29%	2%
Onderwijs	30%	28%	-1%
Sociale voorzieningen / armoede(bestrijding)	28%	28%	0%
De coronacrisis	23%	26%	3%
Immigratie en asiel	24%	26%	2%
Inspraak en democratie	15%	24%	9%
Veiligheid / tegengaan criminaliteit	23%	24%	1%
Werkgelegenheid	22%	24%	2%
Ethische zaken (euthanasie, abortus, homohuwelijk, etc.)	17%	20%	4%
Relatie tussen autochtone Nederlanders en migranten	15%	16%	2%
Overheidsfinanciën	16%	16%	1%
Leefbaarheid in de wijken	13%	15%	2%
Tegengaan van racisme	12%	13%	2%
Dierenwelzijn	7%	9%	2%
Dreiging van terrorisme	8%	9%	1%
Verkeer en (openbaar) vervoer	7%	9%	2%
Religieuze zaken	7%	8%	2%
Kunst / cultuur	6%	7%	1%
Anders	4%	3%	-1%
Weet ik niet	2%	2%	1%

Tabel 2.2 - Onderwerpen die een rol spelen bij de partijkeuze, naar partijvoorkeur

Welke van onderstaande onderwerpen spelen een belangrijke rol bij uw partijkeuze?"

Basis: heeft eerste voorkeur (n=1.684).

	NL	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	FVD	PvdD	CU	Volt	JA21	SGP
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Normen en waarden	39	38	33	38	58	38	34	25	28	28	71	21	49	77
Gezondheidszorg	36	27	39	41	37	66	55	33	29	29	40	13	28	53
Duurzaamheid / klimaat / milieu	34	12	56	9	22	23	44	83	31	86	42	64	20	18
Woningmarkt / betaalbare woningen / huren	32	16	38	26	31	54	62	39	35	15	24	38	29	18
Europese Unie	30	27	44	38	18	10	28	21	47	7	15	86	40	15
Economie	29	61	20	12	34	17	23	13	22	12	11	34	32	17
Onderwijs	28	20	61	5	27	27	51	35	14	11	26	34	12	53
Sociale voorzieningen / armoede(bestrijding)	28	9	23	21	27	71	69	54	16	18	46	19	13	19
De coronacrisis	26	56	16	22	20	11	10	10	76	9	10	10	15	5
Immigratie en asiel	26	19	11	73	3	6	18	25	59	6	22	20	79	11
Inspraak en democratie	24	17	31	27	19	30	29	17	52	12	19	31	21	6
Veiligheid / tegengaan criminaliteit	24	39	11	48	26	13	13	6	27	5	9	11	42	30
Werkegelegenheid	24	38	20	12	20	31	49	12	17	8	12	11	14	16
Ethische zaken (euthanasie, abortus, homohuwelijk, etc.)	20	13	39	4	12	15	31	28	8	8	48	22	7	82
Relatie tussen autochtone Nederlanders en migranten	16	7	14	30	11	8	29	23	14	1	19	10	40	5
Overheidsfinanciën	16	34	5	11	30	17	12	7	13	2	10	11	11	12
Leefbaarheid in de wijken	15	6	9	26	6	36	40	18	13	10	8	6	17	3
Tegengaan van racisme	13	7	19	7	5	15	25	26	2	9	15	6	8	3
Dierenwelzijn	9	4	6	2	2	7	8	25	4	85	1	7	1	6
Dreiging van terrorisme	9	15	2	36	4	2	4	0	11	0	0	4	18	8
Verkeer en (openbaar) vervoer	9	17	7	3	6	4	10	16	7	13	4	9	6	3
Religieuze zaken	8	2	2	11	25	1	0	1	0	0	51	1	3	86
Kunst / cultuur	7	4	13	1	0	8	12	22	5	10	0	10	3	2
Iets anders	3	3	3	1	5	5	0	1	2	1	2	7	3	6
Weet ik niet	2	4	1	2	2	1	1	1	5	0	0	0	1	0

3 Tevredenheid met het kabinet

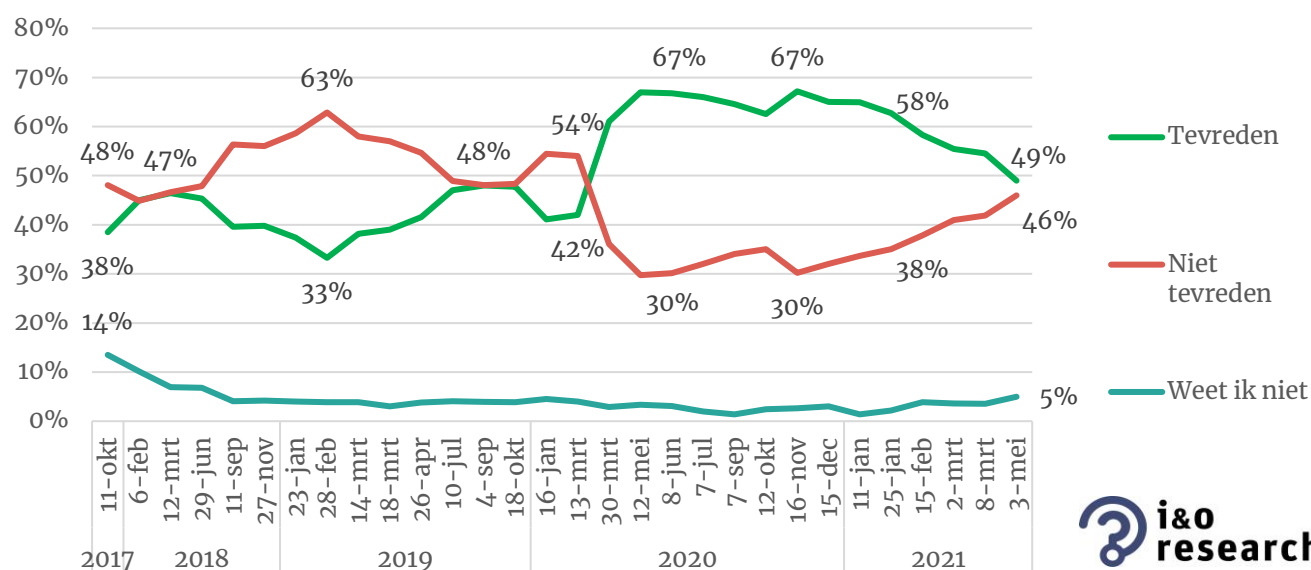
3.1 Aandeel tevreden en ontevreden Nederlanders vrijwel gelijk

De tevredenheid met het (inmiddels demissionaire) kabinet neemt sinds november vorig jaar gestaag af: toen was 67 procent nog tevreden met het kabinet Rutte-III, inmiddels is dat nog 49 procent. Inmiddels zijn ruim vier op de tien Nederlanders ontevreden met het kabinet (46%). In november van vorig jaar was dit nog 30 procent.

Figuur 4.1 – Tevredenheid met kabinet

“Hoe tevreden of ontevreden bent u in het algemeen met het – nu afgetreden – kabinet-Rutte III, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?”

Basis: totale steekproef (N=2.080)

Bron: I&O Research, mei 2021

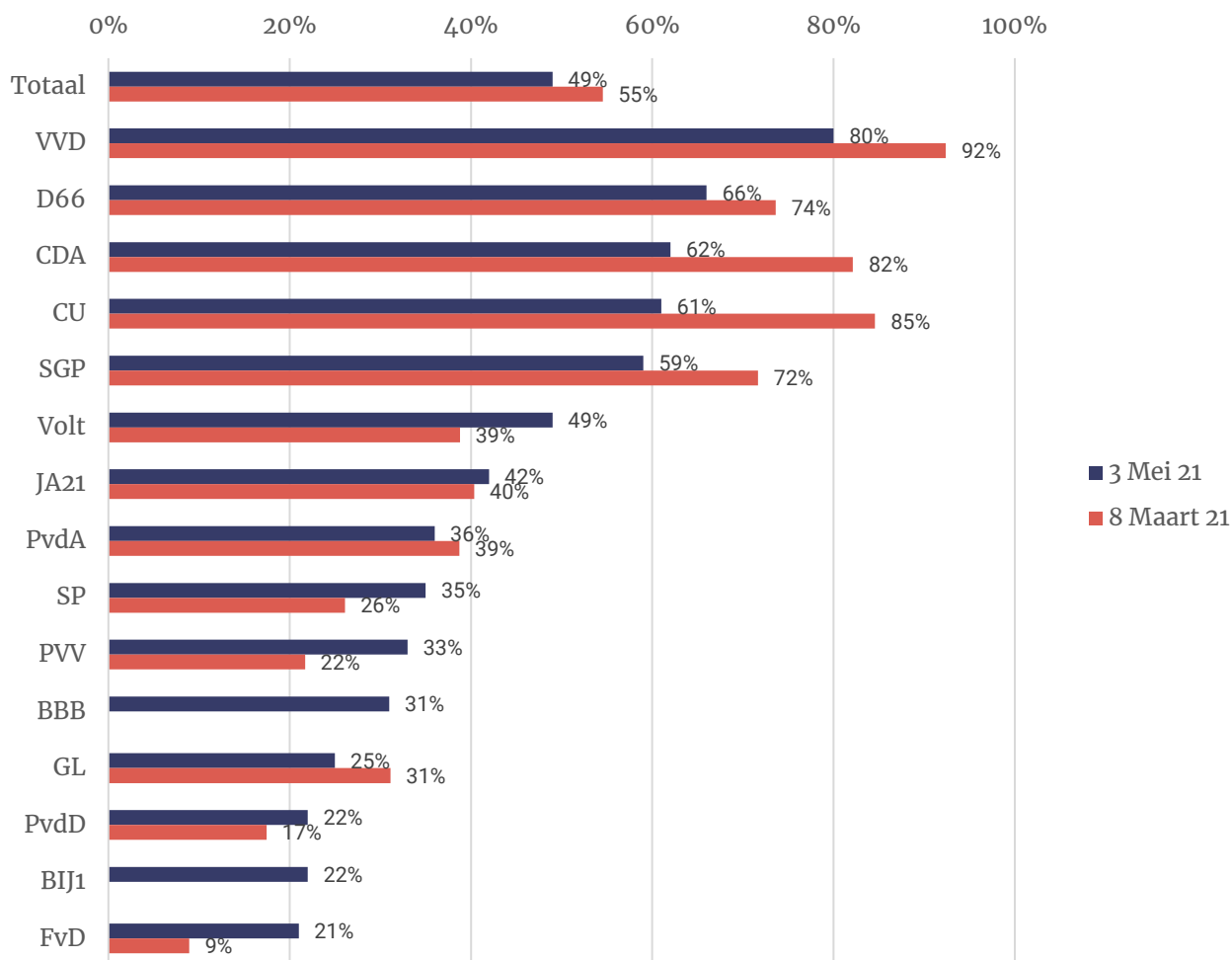

3.2 Tevredenheid vooral afgenomen onder kiezers van coalitiepartijen

Ten opzichte van maart zien we onder kiezers van VVD, D66, CDA en ChristenUnie een grote afname in de tevredenheid met het (demissionaire) kabinet. Een meerderheid van deze kiezersgroepen is nog steeds tevreden met het kabinet, maar deze kiezers zijn niet meer zo uitgesproken tevreden als in maart. Niet geheel verwonderlijk, aangezien er tussen begin maart en mei verkiezingen plaatsvonden: kiezers hadden een nieuw kabinet voor ogen (daar is nu nog geen zicht op).

Figuur 5.2 – Tevredenheid met kabinet

“Hoe tevreden of ontevreden bent u in het algemeen met het – nu afgetreden – kabinet-Rutte III, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?” Basis: totale steekproef (N=2.080). Naar partij van eerste voorkeur – % zeer of tamelijk tevreden.

4 Leiders

De bekendheid van de lijsttrekkers is sinds vorige maand in grote lijnen ongewijzigd, met uitzondering van Caroline van der Plas, lijsttrekker van de BBB. 39 procent van de kiezers kent haar nu, in april was dit 31 procent.

Tabel 4.1 - Bekendheid politici – “Welke van onderstaande politici kent u?”

Basis: helft van de steekproef, alle kiezers (n = 1.097)

	16 mrt. 2021	12 apr. 2021	3 mei 2021
Mark Rutte	94%	94%	95%
Geert Wilders	94%	94%	94%
Thierry Baudet	90%	89%	91%
Jesse Klaver	90%	89%	90%
Sigrid Kaag	79%	84%	86%
Wopke Hoekstra	83%	83%	86%
Sylvana Simons	80%	82%	84%
Pieter Omtzigt		77%	83%
Lilian Marijnissen	80%	79%	80%
Lilianne Ploumen	73%	72%	73%
Gert-Jan Segers	66%	70%	69%
Farid Azarkan	62%	65%	66%
Kees vd Staaij	63%	63%	62%
Joost Eerdmans	56%	59%	57%
Esther Ouwehand	45%	47%	47%
Caroline v.d. Plas		31%	39%
Liane den Haan	33%	31%	32%
Laurens Dassen	15%	29%	26%

Bron: I&O Research 3 mei 2021

4.1 Waardering van kiezers voor Hoekstra en Kaag afgenomen

Net als in april wordt Pieter Omtzigt door kiezers met afstand het meest gewaardeerd.

De waardering voor Wopke Hoekstra en Sigrid Kaag nam af: waar Hoekstra in april gemiddeld een 5,7 kreeg is dat nu een 5,0. Sigrid Kaag krijgt van kiezers gemiddeld een 5,4, in april was dit nog een 5,9. Ook de waardering voor Mark Rutte nam verder af (van 5,5 naar 5,2).

Toegenomen of stabiele waarderingen zien we vooral voor de leiders van de nieuwe, kleinere partijen. Zo is nieuwkomer Laurens Dassen – na Pieter Omtzigt – de hoogst gewaardeerde fractievoorzitter. Ook is men Caroline van der Plas meer gaan waarderen: waar zij in april gemiddeld een 4,7 kreeg is dat nu een 5,1.

Tabel 4.2 - Waardering politici op schaal van 1 (heel slecht) tot 10 (heel goed)⁴

Basis: kiezers die bekend zijn met de politicus, random toewijzing van max. 4 lijsttrekkers (Nmin = 239; Nmax = 1.033)

	sept. '16	sept. '17	sept. '18	sept. '19	mrt. '20	juli '20	dec. '20	16 mrt. '21	12 apr. 2021	3 mei 2021
Pieter Omtzigt						6,9	7,2		7,7	7,7
Laurens Dassen								6,2	6,5	6,3
Lilian Marijnissen			5,9	5,4	5,3	5,5	5,5	5,9	5,9	5,7
Gert-Jan Segers	6,0	6,2	6,1	6,3	5,9	6,3	5,9	6,0	5,6	5,5
Sigrid Kaag		7,5	6,5	6,4	6,2	6,6	5,8	6,1	5,9	5,4
Lilianne Ploumen	5,3							5,8	5,5	5,3
Esther Ouwehand					5,0	5,1	4,8	5,5	5,3	5,3
Mark Rutte	5,8	6,1	5,7	6,2	5,8	7,3	7,1	6,3	5,5	5,2
Caroline van der Plas									4,7	5,1
Wopke Hoekstra		6,7	6,4	6,9	6,6		7,0	5,7	5,7	5,0
Jesse Klaver	6,0	6,3	5,6	5,5	5,1	5,2	5,3	5,2	5,0	5,0
Kees van der Staaij	5,7	5,1	5,7	4,8		5,2	4,7	5,1	5,0	5,0
Joost Eerdmans							4,1	4,5	4,8	4,8
Farid Azarkan							2,9	4,1	4,6	4,5
Geert Wilders	3,7	3,8	3,9	4,0	4,1	4,2	4,4	4,2	4,3	4,3
Liane den Haan								4,0	4,1	3,8
Sylvana Simons								3,0	3,4	3,3
Thierry Baudet		4,2	4,1	3,5	3,6	3,8	2,9	2,7	3,0	3,1

Bron: I&O Research 3 mei 2021

⁴ De vraag luidde: "Hieronder ziet u de politici die u (van naam) kent. Kunt u aangeven – met een cijfer van 1 tot 10 – hoe u deze politicus waardeert? (1=heel slecht, 10=heel goed)" Daarnaast was het mogelijk om het antwoord 'weet niet' te geven.

4.2 Waardering voor Hoekstra ook onder CDA-kiezers afgenomen

De waardering van kiezers voor Wopke Hoekstra en Sigrid Kaag nam ten opzichte van april af. Wopke Hoekstra kreeg van alle kiezers gemiddeld een 5,7, nu is dat een 5,0. Deze afname zien we ook onder CDA-kiezers: zij waardeerden hun lijsttrekker in april met een 7,8, nu is dat gedaald tot een 6,8. Hierdoor is hij nu de enige lijsttrekker die van de eigen kiezersgroep lager dan een 7 krijgt. Voor Sigrid Kaag speelt dit in veel mindere mate: D66-kiezers gaven haar in april gemiddeld een 8,3, nu is dat een 8,1. De waardering van VVD-kiezers voor Rutte is stabiel (in zowel april als mei geven ze hem een 8,3).

Pieter Omtzigt wordt gemiddeld het hoogst gewaardeerd door kiezers. Deze waardering komt van vrijwel alle kiezersgroepen.

Tabel 4.3 - Waardering lijsttrekkers naar huidige stemvoorkeur; mei 2021

“Kunt u aangeven – met een cijfer van 1 tot 10 – hoe u deze politicus waardeert?”⁵

Basis: kiezers die bekend zijn met de politicus. Random toewijzing van max. 4 lijsttrekkers (Nmin = 239; Nmax = 1.033)

	Totaal	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	FvD	PvdD	CU	Volt	JA21
Pieter Omtzigt	7,7	6,8	7,4	8,5	8,6	8,1	7,9	7,8	8,2	7,9	8,2	7,8	8,7
Laurens Dassen	6,3	6,1	6,6	5,3	-	-	-	6,4	-	-	-	-	-
Lilian Marijnissen	5,7	4,4	5,6	6,4	5,5	8,2	6,5	6,9	5,2	6,5	5,8	5,2	6,0
Gert-Jan Segers	5,5	5,5	5,5	4,5	6,3	5,8	5,6	5,4	3,6	-	8,0	5,8	-
Sigrid Kaag	5,4	6,2	8,1	2,5	5,7	4,3	5,9	6,6	1,8	5,8	6,0	6,9	3,6
Lilianne Ploumen	5,3	4,6	5,8	4,6	5,3	6,8	7,6	7,0	3,6	6,2	5,2	5,6	4,4
Esther Ouwehand	5,3	3,9	5,7	5,8	4,2	6,8	5,7	6,6	5,4	8,0	6,3	5,4	-
Mark Rutte	5,2	8,3	6,1	2,7	6,2	3,7	4,4	4,7	2,0	4,8	5,8	5,4	4,3
Caroline van der Plas	5,1	4,8	4,3	6,9	5,2	-	-	4,0	6,9	-	-	-	-
Wopke Hoekstra	5,0	6,4	5,4	4,0	6,8	4,0	4,4	4,4	2,8	4,7	6,0	4,6	4,5
Jesse Klaver	5,0	4,6	6,0	3,8	5,0	5,6	6,2	7,8	2,9	5,9	5,4	5,5	3,3
Kees van der Staaij	5,0	5,4	4,2	5,6	6,2	5,1	3,8	3,5	5,1	-	6,7	4,7	5,5
Joost Eerdmans	4,8	5,4	3,9	6,3	5,0	4,4	2,9	2,7	5,3	-	-	4,0	8,5
Farid Azarkan	4,5	3,6	4,6	4,5	3,8	4,7	4,1	5,4	4,3	-	-	4,7	4,5
Geert Wilders	4,3	3,8	3,1	8,8	4,2	4,1	2,7	2,7	6,9	3,5	3,6	3,2	6,7
Liane den Haan	3,8	3,9	3,5	4,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sylvana Simons	3,3	2,3	3,9	2,3	2,9	3,3	4,0	5,4	2,6	3,9	3,4	4,0	2,7
Thierry Baudet	3,1	2,6	2,1	5,6	2,7	2,0	1,6	1,7	8,4	1,9	2,2	1,5	4,7

Leeswijzer: in lichtblauw het oordeel over de lijsttrekker door kiezers van de eigen partij

Bron: I&O Research 3 mei 2021

⁵ De vraag luidde: “Hieronder ziet u de politici die u (van naam) kent. Kunt u aangeven – met een cijfer van 1 tot 10 – hoe u deze politicus waardeert? (1=heel slecht, 10=heel goed)” Daarnaast was het mogelijk om het antwoord ‘weet niet’ te geven. Percentages zijn alleen weergegeven wanneer er voldoende aantal waarnemingen zijn, anders staat hier ‘-’.

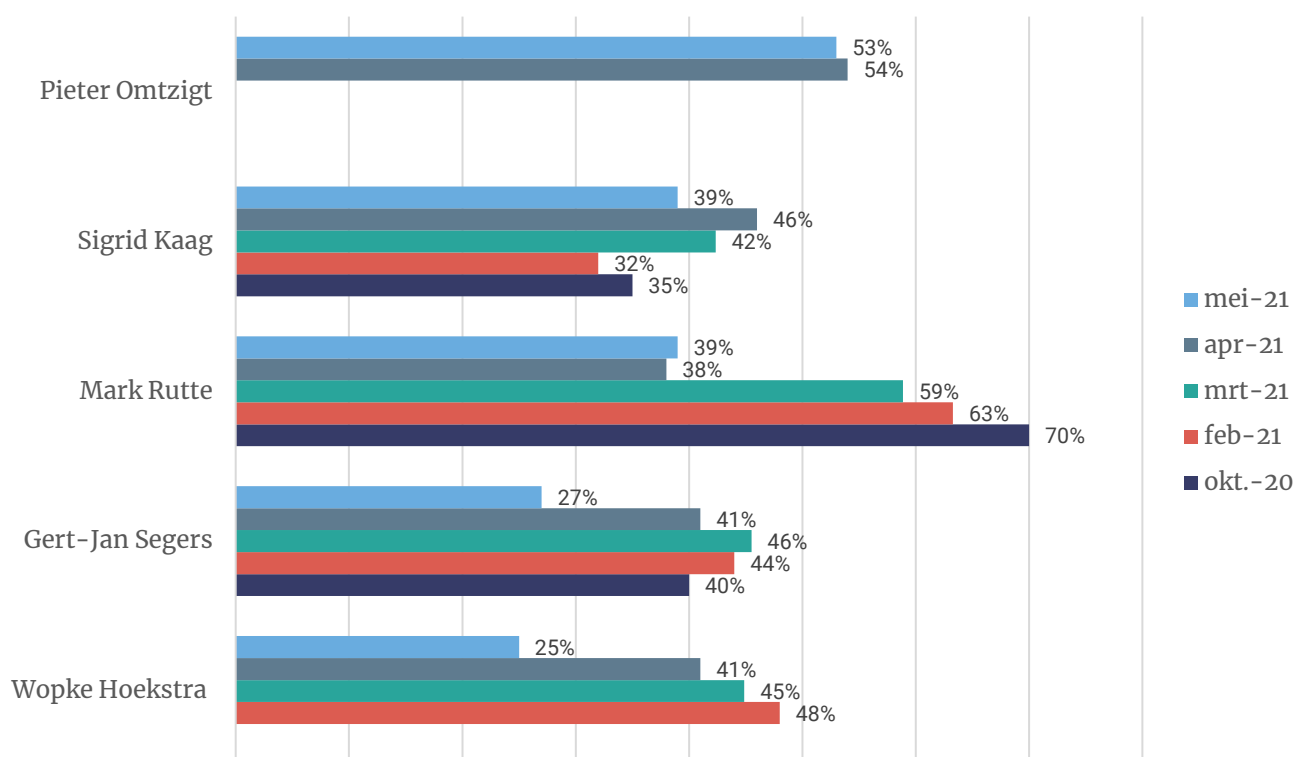
4.3 Meest “betrouwbaar als premier”: Hoekstra en Segers leveren in

De betrouwbaarheid van Wopke Hoekstra en Gert-Jan Segers als premier nam in de ogen van kiezers ten opzichte van april flink af. In april vond 41 procent van de kiezers hen betrouwbaar als minister-president, nu is dat nog 27 procent (Segers) en 25 procent (Hoekstra). Sigrid Kaag wordt door kiezers ook minder vaak betrouwbaar gevonden dan in april, maar de afname is minder sterk (van 46% naar 39%).

Het meest ‘betrouwbaar als minister-president’ zien de kiezers Pieter Omtzigt: meer dan de helft van de kiezers (53%) zou hem betrouwbaar vinden als minister-president.

Figuur 4.1 - “Zou betrouwbaar zijn als minister-president”; volledig of grotendeels van toepassing

Basis: kiezers die bekend zijn met de politicus. (Nmin = 239; Nmax = 1.033)

5 Onderzoeksverantwoording

Verantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 30 april tot maandag 3 mei 2021.

Er werkten in totaal 2.080 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek.

Het grootste deel hiervan (1.919) is afkomstig uit het I&O Research Panel en 161 respondenten vulden de vragenlijst in via het panel van PanelClix.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van $n=2.080$ en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Sinds april 2019 werkt het I&O Research Panel met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tergoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl